

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 13 • год. CIV • 17 юли 2025 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

122 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО – ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ САМОЖЕРТВЕНИЯТ ПОДВИГ НА ТРАКИЙЦИ

Герджиковата чета

СТОЯН РАЙЧЕВСКИ

Сан-Стефанският договор начерта границите на една българска държава, обединяваща българите от Мизия, Тракия и Македония, която бе техен национален идеал от Възраждането. Разпокъсването на тази България в Берлин още в годините на нейното създаване раздели българите само политически. Чрез Българската екзархия те останаха културно и духовно обединени, въпреки тежкото и несправедливо решение на европейската дипломатия. Общобългарският въпрос в историята на освободителните ни борби тогава се трансформира като въпрос за освобождението на българите от Македония и Одринско от османска власт. Поради егоистичните стремежи на съседните балкански държави и ревността на Великите сили за стриктното спазване на териториалните клаузи на несправедливия Берлински договор, дейците на Вътрешната македоно-одринска революционна организация издигнаха лозунга за автономно управление на нашите южни земи – Македония и Одринско, като преходен етап към едно бъдещо обединение.

Ръководителите на революционното движение съзнаваха, че тиранията на деспотичната империя на султаните ще може да бъде съборена само чрез борба и въстание, което да предизвика външна намеса на някоя от Великите сили, включително и на свободното Българско княжество.

Тракийските българи вземат решение за въстание на втория конгрес на Одринския революционен окръг. Той се провежда от 28 юни до 1 юли ст. стил 1903 г. в местността „Петрова нива“

в землището на с. Стоилово. На конгреса присъстват като делегати представители на Централния комитет, на окръжния комитет и на районните комитети на организацията, почти всички войводи и много от старите четници и легални дейци. Делегати на конгреса са 47 дейци, но на него заедно с въоръжената охрана присъстват 450 души въоръжени дейци. На 28 юни в 2 часа следобед Михаил Герджиков открива конгреса, прочита имената на всички присъстващи делегати и предлага да се избере бюро за неговото ръководство с председател Велко Думев и двама секретари – Христо Силянов и Анастас Разбойников.

Паметникът на Петрова нива, построен по инициатива на СТДБ, е открит през 1958 г.

В своята делова работа конгресът на Петрова нива трябва да направи преценка на обстановката в Одринско и да вземе решение съобразно нея за вдигане на въстание. Всички делегати със загриженост споделят, че Одринско още не е достатъчно подготвено за въоръжена борба. Дебатират се дали да се въстане, а кога да стане въстанието с оглед на неговата подготовка. Надделява мнението, с което се съгласяват

всички, че ако не въстанат сега, македонските българи, които са напреднали в подготовката си, ще въстанат сами и ще бъдат лесно разгромени. Изтъква се, че съдбата ни е обща, обща е и организацията и щом братята в Македония въстанат, те трябва да бъдат подкрепени и от тракийци, независимо че условията в Одринско са по-тежки и подготовката не е завършена.

След оживеното разискване още на първото си заседание конгресът решава категорично, че и българите в Одринска Тракия ще въстанат заедно със събратята си в Македония. След това решение се пристъпва към разглеждане на втора точка – преценка на въоръженията, състоянието на въоръжените сили, подготвеността на населението. Повтаря се картината от направените изказвания на делегатите, че в материално-техническо отношение подготовката в Одринска Тракия не е достатъчна, особено остра е нуждата от оръжие. Най-добре подготвен е Малкотърновският район, включващ Василиковско, Ахтополско и отчасти Мидийско. Лозенградският район е силно разстроен поради станалите там през пролетта афери. От Западна Тракия по-добре подготвен е само Ахъчелебийският (Смоленският) район. Съобразно тези констатации конгресът предвижда в Одринско два вида революционна дейност – бойна и саботажна, в тила на турската армия. Още през първите дни въстаниците трябва да извършат нападения над всички турски казарми, отряди, погранични постове, караули, полицейски участъци, башибозушки потери, военни складове, пощенски станции и др.

Продължава на 5-а стр.

На стр. 4-5

В ЯМБОЛ БЯХА ПРЕДСТАВЕНИ ИЗЛОЖБАТА „БЪЛГАРСКОТО КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО В ОДРИНСКА ТРАКИЯ“ И ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ТРАКИЯ“

ПОКАНА ЗА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР– ПОКЛОНЕНИЕ В КОМИТСКОТО СЕЛО СЛАВЕЙНО

Националният тракийски събор-поклонение в комитското село Славейно ще се проведе на 2 и 3 август. Тази година поклонението е посветено на 122 години от Илинденско – Преображенското въстание и 145 години от рождението на знаменосеца Колю Шишманов.

Традиционни организатори са кметството в с. Славейно, Съюзът на тракийските дружества в България, Тракийският научен институт, Община Смолян, ГПК „Мурджов пожар“, читалище „Съгласие 1883“ и Църковното настоятелство в с. Славейно.

Програма:
2.08.2024 г. (събота)

10:30 ч. – Панихида в памет на загиналите в храм „Св. пророк Илия“, с. Славейно
11:00 ч. – Тържествен митинг
12:00 ч. – Тържествен концерт
17:00 ч. – Народно увеселение
21:00 ч. – Тържествена заря

3.08.2024 г. (неделя) – м. Хайдушки поляни

11:00 ч. – Полагане на венци пред гробовете на Пею и Колю Шишманови и паметника на преобращенци.

ИНФОРМАЦИЯ

Уважаеми читатели,
Поради годишен отпуск
на печатницата
бр. 15 и 16 на в. „Тракия“
ще получите
в две последователни
седмици –
на 21 и 28 август.

Редакционната колегия
благодари
за разбирането!

ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА, КМЕТСТВО СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ, СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ, ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“, СТАРА ЗАГОРА, РЕКИЦ „ЧИТАЛИЩА“ И НЧ „ХРИСТО БОТЕВ 1952“, СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ ВИ КАНЯТ НА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СТЬПКА“ СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ – 2025

Националният тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка“ се провежда с подкрепата на Общество за фолклор и Общински фолклорен ансамбъл „Загоре“.

ДАТА НА ПРОВЕЖДАНЕ:
30 и 31 август 2025 г. (събота и неделя).

МЯСТО НА ПРОВЕЖДАНЕ:
Старозагорски бани – национален културен, курортен и балнеолечебен туристически обект, намиращ се на 15 километра северозападно от гр. Стара Загора, в полите на Средна гора.

ЦЕЛИ:

Съхраняване на българските народни традиции и обичаи – извор на непреходната сила на българския корен и дух, носещи посланията на вековната ни култура и бит.

Популяризиране на природния феномен „Богородична стъпка“ и богатото културно-историческо наследство в района на Старозагорските бани.

УСЛОВИЯ ЗА УЧАСТИЕ:

В събора вземат участие:

- групи, представящи народни традиции и обичаи – един обичай в рамките до 10 минути.
- певчески и инструментални групи, изпълняващи изворен фолклор – до две произведения с обща продължителност до 8 минути.
- фолклорни танцови групи, клубове и ансамбли – програма в рамките до 8 минути.
- индивидуални изпълнители на народно творчество (до двама от колектив) – до 5 мин. за всеки индивидуален изпълнител.
- детски фолклорни, танцови, инструментални и певчески колективи – с обща продължителност до 8 мин.

Участниците в събора – деца и възрастни – се явяват на 30 и 31 август на I и II сцена.

Времетраенето на изявиите не бива да надвишава посоченото в регламента. Организаторите си запазват правото за промени на времетраенето на изявите, в зависимост от броя

на заявките за участие.

Организаторите изготвят програма на събора, в която се посочват дата, час и сцена за явяване на всички състави и изпълнители, подали предварителна заявка до посочения срок (04.08.2025 г.).

При пристигането си в деня на събора – 30 или 31 август – участниците са длъжни да уведомят за това отговорниците на съответните сцени, а 30 минути преди обявения в програмата час на представяне, същите трябва да се явят на съответната сцена. Всички коменданти и организатори на събора носят отличителни баджове.

При евентуално пропускане на реда на явяване от страна на участниците, същите ще се явят или във време, определено им от съответния отговорник на сцената, или в края на предварително обявената програма.

Програмата ще бъде публикувана на официалния сайт на Община Стара Загора, Facebook страницата на Отдел Култура – „Култура и туризъм към Община Стара Загора“ и изпратена на участниците по посочен от тях e-mail или по пощата.

Продължение на 3-а стр.

ЗАЯВКА 1

ЗА УЧАСТИЕ В НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН
СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СТЬПКА“ – 30 и 31 август 2025 г.
bogorodichna_stapka@abv.bg

ПОДЧЕРТАЙТЕ ФОРМАЦИЯТА И ПОПЪЛНЕТЕ ИМЕТО Й /ако има такова/:
АНСАМБЪЛ.....

ТАНЦОВА ГРУПА.....

ГРУПА ЗА НАРОДНИ ОБИЧАИ И РИТУАЛИ.....

ПЕВЧЕСКА ГРУПА.....

ИНСТРУМЕНТАЛНА ГРУПА.....

ИНДИВИДУАЛЕН ИЗПЪЛНИТЕЛ /ТРИТЕ ИМЕНА/.....

ПРИ ЧИТАЛИЩЕ, ДРУЖЕСТВО, КЛУБ И Т. Н.:

ОТ ГРАД/ СЕЛО.....

ОБЩИНА.....

ХУДОЖЕСТВЕН РЪКОВОДИТЕЛ:.....

АДРЕС /С ПОЩЕНСКИ КОД/.....

ТЕЛЕФОН /С ТЕЛЕФОНЕН КОД/.....

МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН И ИМЕ ЗА ВРЪЗКА.....

EMAIL.....

ПРОГРАМА, С КОЯТО ЩЕ УЧАСТВА В СЪБОРА /или имената на песните/:

ОБЩ БРОЙ УЧАСТНИЦИ.....

ВРЕМЕТРАЕНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЯТА: .....мин.

ЖЕЛАЯ ДА ПОЛУЧА ПРОГРАМАТА:

ПО E-MAIL.....

ПОЩЕНСКИ АДРЕС.....

ПРЕДПОЧИТАН ДЕН ЗА УЧАСТИЕ /АКО ГРУПАТА НОЩУВА/.....

УЧАСТНИЦИТЕЩЕНОЩУВАТНА.....ВХОТЕЛ.....

ВАЖНО!!! При желание за участие в „Селски двор“, моля да попълните полето, предназначено за това, като напишете програмата, която ще представите!

ПРОГРАМА, С КОЯТО ЩЕ УЧАСТВА НА „СЕЛСКИ ДВОР“

Заявки за участие в събора се приемат до 04.08.2025 г.!

Дата:.....

Подпис:.....

ЗАЯВКА 2

ЗА УЧАСТИЕ НА ДЕТСКИ ПЕВЧЕСКИ, ТАНЦОВИ ГРУПИ
И ИНДИВИДУАЛНИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ

НА НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН
СЪБОР „БОГОРОДИЧНА СТЬПКА“ – 30 и 31 август 2025 г.
bogorodichna_stapka@abv.bg

ПОДЧЕРТАЙТЕ ФОРМАЦИЯТА И ПОПЪЛНЕТЕ ИМЕТО Й
/ако има такова/:
АНСАМБЪЛ.....

ТАНЦОВА ГРУПА.....

ГРУПА ЗА НАРОДНИ ОБИЧАИ И РИТУАЛИ.....

ПЕВЧЕСКА ГРУПА.....

ИНСТРУМЕНТАЛНА ГРУПА.....

ИНДИВИДУАЛЕН ИЗПЪЛНИТЕЛ /ТРИТЕ ИМЕНА
И ВЪЗРАСТ/.....

ПРИ ЧИТАЛИЩЕ, ДРУЖЕСТВО, КЛУБ И Т. Н.:

ОТ ГРАД/ СЕЛО.....

ОБЩИНА.....

ХУДОЖЕСТВЕН РЪКОВОДИТЕЛ:.....

АДРЕС /С ПОЩЕНСКИ КОД/.....

ТЕЛЕФОН /С ТЕЛЕФОНЕН КОД/.....

МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН И ИМЕ ЗА ВРЪЗКА.....

EMAIL.....

ПРОГРАМА, С КОЯТО ЩЕ УЧАСТВА В СЪБОРА
/или имената на песните/:

ОБЩ БРОЙ УЧАСТНИЦИ.....

ВРЕМЕТРАЕНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЯТА: .....мин.

ЖЕЛАЯ ДА ПОЛУЧА ПРОГРАМАТА:

ПО E-MAIL.....

ПОЩЕНСКИ АДРЕС.....

ПРЕДПОЧИТАН ДЕН ЗА УЧАСТИЕ

/АКО ГРУПАТА НОЩУВА/.....

УЧАСТНИЦИТЕЩЕНОЩУВАТНА.....
ВХОТЕЛ.....

Заявки за участие в събора се приемат до 04.08.2025 г.!

Дата:.....

Подпис:.....

ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА, КМЕТСТВО СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ,
СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ,
ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“, СТАРА ЗАГОРА,
РЕКИЦ „ЧИТАЛИЩА“ И НЧ „ХРИСТО БОТЕВ 1952“, СТАРОЗАГОРСКИ БАНИ
ВИ КАНЯТ НА...

Продължение от 2-а стр.

РЕД НА ПРОВЕЖДАНЕ:
30 август
09.00 ч. – Програма на участващите изпълнители на I и II сцена
11.00 ч. – Официално откриване на събора – I сцена
11.30 ч. – Програма на участващите изпълнители на I и II сцена
19.00 ч. – Празничен концерт на Професионален фолклорен ансамбъл „Странджа“ Бургас
21.00 ч. – „Огнената магия на нестинарския танц“

31 август
09.00 ч. – Програма на участващите изпълнители на I и II сцена
17.00 ч. – „Хоро се вие“ – празнично веселие

Сцените за провеждане на събора са разположени в централните паркове на Старозагорските бани.

НАГРАДИ И ОТЛИЧИЯ:
Всички колективи и индивидуални изпълнители получават сувенир от събора и грамота за участие.
Журито отличава най-добре представилите се колективи с плакет и диплом за принос в съхраняване и популяризиране на традиционната ни култура. Отличилите се индивидуални изпълнители – деца и възрастни, получават медали.
Журито присъжда девет специални награди:
• Голямата награда на Кмета на Община Стара Загора за цялостно представяне – плакет и парична премия;
• Награда на Кмета на Община Стара Загора за детски състав – плакет и парична премия;
• Награда на Кмета на Старозагорските бани за най-автентичен обичай – Парична премия;
• Награда на Община Стара Загора за високи художествени постижения на най-добре представилата се певческа група – плакет и парична премия;
• Награда на Община Стара Загора за високи художествени постижения на най-добре представилия се танцов състав – плакет и парична премия;
• Награда на Съюза на Тракийските дружества в България – плакет и парична премия;
• Награда на Тракийско дружество „Одринска епопея“ Стара Загора – плакет и парична премия;
• Награда на РЕКИЦ „Читалища“ Стара Загора – парична премия;
• Награда на Зонта клуб Стара Загора – парична премия;
Протоколът на журито с носителите на специалните награди се публикува на официалния сайт на Община Стара Загора, както и на Facebook страницата на Отдел Култура – „Култура и туризъм към Община Стара Загора“ в срок до 3 дни след края на събора. Организаторите се свързват с отличените участници за допълнително уточняване начина на получаването на съответните награди.

За гостите и участниците на събора се организират:

• С годините създадената от домакините атракция „Селски двор“ се утвърди като самостоятелна сцена, където гостуващите формации могат да представят извън конкурсната част характерни за региона си ритуали и обичаи. Естествената среда, възможността за приготвяне на изкушаващи кулинарни вкусотии и лакомства и кръшните български хора превърнаха мястото в един от най-колоритните кътове на събора.
• Пленер „Майсторете ръчички, за радост на всички“
• Арт работилнички и творчески ателиета за децата – участници и гости в събора
• Демонстрация с дегустация на „Бабини рецепти“
• Изложение на български традиционни ястия
• Народни игри за деца и възрастни
• Изложба-базар „Занаятчийска чаршия“
• Демонстрация и разучаване на фолклорни танци и др.
• „Костюмът от нас, фотото от Вас“ – атрактивен кът за снимки
• Викторина с награди – шанд на Туристически информационен център
• Безплатно организирано посещение на природния фе-

номен „Богородична стъпка“ и др.

Разноските за пътуване, храна и нощувки са за сметка на участниците. Същите могат да ползват наличната хотелска база на Старозагорските бани.

1. Хотел „Извор“ **** – тел. 0888 892 072
2. Хотел „Калиста“ **** – тел. 04111 29 80, 0884 44 82 89
3. Хотел „Армира“ **** – тел. 04111 22 23, 0899 171 617
4. Семейен хотел „Щастливците“ *** – тел. 0895 044 196
5. Хотел „Гроди“ ** – тел. 04111/23 33, 0888 138109
6. Хотел „Загоре“ ** – тел. 04111/23 19; 0878939504
7. Почивна станция „Марица Изток“ ** – тел. 04111 23 13; 0886 611 146
8. Почивна станция „Августа Траяна“ * – тел. 0884 355 144
9. Хотел „Латинка“ * – 0888 947 964
10. Хотел „Люляк“ – 0885 123 916; 1896 444 190

Заявки за участие в събора се приемат до 04.08.2025 г.!

ЗАЯВКИ И ИНФОРМАЦИЯ:

Община Стара Загора
бул. „Цар Симеон Велики“ №107
Отдел „Култура“
тел. 042/614 861; 614 863; 251 009; 251 107;
0887/ 77 69 95; 0887/77 73 89 –
bogorodichna_stapka@abv.bg

Кметство Старозагорски бани
тел. 04111/ 22 60; 0885/ 901211 – г-н Станчо Станев, кмет на Старозагорски бани.

Тракийско дружество „Одринска епопея“, Стара Загора
ул. „Ген. Столетов“ №30, Стара Загора, Вх.0, ап.2
тел. 042/ 630 093, 0888/ 490 565; 0878/ 615 904

ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

Изм.№.....10-11-6676/24.03.2025.

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

На 30 и 31 август 2025г. /събота и неделя/ Община Стара Загора ще бъде домакин на деветнадесетото издание на **Националния тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка“**. Неговата цел е да съхрани и обогати музикално-песенното и танцово народно творчество, както и да даде възможност за общуване на изпълнители от всички фолклорни области на България.
Отличната организация, богатата културна програма и атрактивните съпътстващи прояви на форума, насочени към малки и големи, успяха да го превърнат в едно от най-очакваните и престижни събития, даващо сцена за изява на таланта на певци, инструменталисти и танцьори от близки и далечни кътчета на България.
Най-любезно Ви каним, да станете част от тази завладяваща магия със **състави от различни възрасти и индивидуални изпълнители**.
Националният събор се провежда в балнеолечебния курорт Старозагорски бани, намиращ се на 15 километра от областния град. По време на своя престой ще можете да посетите и красивия природен феномен „Богородична стъпка“, и да се потопите в атмосферата на богатото културно-историческо наследство на района.
Вярвам, че няма да останете безразлични към нашата покана и с Вашето участие ще допринесете за още по-богатата визия и по-въздействащата сила на този фолклорен празник.
Приложено Ви изпращаме статут и заявка за участие. Оставаме в очакване на Вашето гостуване на този уникален и авторитетен фолклорен форум.

С уважение,
Милена Стоянова-Желева
Зам.-кмет „Култура и туризъм“
ВМ

В ЯМБОЛ БЯХА ПРЕДСТАВЕНИ ИЗЛОЖБАТА „БЪЛГАРСКОТО КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО В ОДРИНСКА ТРАКИЯ“ И ЕНЦИКЛОПЕДИЯ „ТРАКИЯ“

В Дома на науката и техниката в гр. Ямбол на 10 юли беше открита изложбата „Българското културно – историческо наследство в Източна (Одринска) Тракия с акцент върху съхраненото в градовете Одрин и Истанбул, и бе представена Енциклопедия „Тракия“.

Мероприятието уважиха Красимир Премянов – председател на СТДБ, Михаил Вълков – председател на ТД „Тракия“ в гр. Ямбол, Радослава Кафеджийска – генерален консул на Република България в гр. Одрин, Турция, Нели Анастасова – председател на ТД „Стоян Мавродиев“, гр. Търговище, Маринка Грудева – председател на ТД „Капитан Петко войвода“, с. Генерал Инзово, тракийци и граждани на гр. Ямбол.

Михаил Вълков приветства гостите и даде думата на председателя на Тракийския научен институт. В словото си член кор. проф. Васил Проданов подчерта, че двата тома на Енциклопедия „Тракия“ са най-солидното произведение на създадения през 1934 г. Тракийския научен институт.

Проф. д. ист. н. Св. Елдъров представи том I на Енциклопедия „Тракия“, който съдържа информация за българското национално движение в Тракия от Възраждането до наши дни, различните форми на неговата организация, промените в целите, личностите и общностите, участващи в този процес.

Вторият том на Енциклопедията, в който са представени етнографията, фолклорът, езиковите особености на тракийските българи, техният поминък, народно облекло, календарните им обичаи и жилищната архитектура, читалищата, песените и танцови фолклорни състави, чрез които тракийци съхраняват и разпространяват богатото фолклорно наследство и участват в Национални и Регионални тракийски фолклорни събори, беше представен от д-р Ваня Иванова.

При представянето на Енциклопедията д-р Иванова подчерта, че чрез своята многообразна дейност, част от която е и издателската, Съюзът на тракийските дружества в България и Тракийският научен институт, са се утвърдили като институции за съхранение на паметта и българската идентичност. Това е и основното послание на Енциклопедия „Тракия“.

„Писаното слово е това, което ще остане след нас в библиотеки и читалища, които ще продължат да бъдат образователни институции, даващи разнообразни възможности на хората за общуване с историята и познанието, ще бъдат онзи информационен център, от който всеки ще може да получава разнообразна, подредена, но и научно обоснована информация, каквато предлага Енциклопедия „Тракия“. Затова считам че публикуването на Енциклопедията е изключително полезно и родолюбиво действие“, добави Ваня Иванова.

Редакционната колегия на Ен-

тор на в „Тракия“.

Заглавното табло представя с кратък текст етнодемографските промени в Източна (Одринска) Тракия, постигнати в резултат на последователната политика на Османската империя за нейното обезбългаряване. Авторите са подчертали, че въпреки издевателствата, документирано от фондация „Карнеги“ (1914) и от академик Л. Милетич, потомците на тракийските бежанци спазват завета на предците си „да не забравят, но да не отмъщават“. Паметта за миналото им дава основание да ценят свободата и правото за живот в мир, да популяризират тракийското историческо и културно наследство, чието присъствие в

циклопедията включва имената на авторитетни български автори като акад. Георги Марков, акад. Иван Гранитски, чл.-кор. проф. Васил Проданов, чл.-кор. проф. Георги Михов, проф. Стати Стаев, проф. д-р Иван Маравоз, доц. Геновева Михова, а авторите на енциклопедичните статии са учени от БАН и от Тракийския научен институт: професорите Светлозар Елдъров и Боряна Бужашка, доц. Ваня Стоянова, д-р Ваня Иванова, Стоян Райчевски, доц. д-р Валентина Ганева-Райчева, доц. д-р Наталия Рашкова, доц. д-р Георги Митринов и др.

Изложбата бе официално открита от д-р Ваня Иванова, един от нейните автори и главен редак-

Одринска Тракия е увековечено чрез български храмове и училища, които днес са символи на българската им идентичност.

В синтезиран вид 4 табла с илюстрации и кратки исторически текстове проследяват историята на българските православни църкви „Св. св. Константин и Елена“ и „Свети Вмчк. Георги“ в Одрин, утвърждаването на българската мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“ като главен просветен и революционен център на българите в Тракия под османска власт, продължаването на образователните традиции днес от неделното училище „Отец Александър Чъкърък“.

Продължава от 5-а стр.

В ЯМБОЛ БЯХА ПРЕДСТАВЕНИ ИЗЛОЖБАТА „БЪЛГАРСКОТО КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО...”

Продължава от 4-а стр.

Следващите 4 табла са посветени на светинята на българския дух в Истанбул – българската православна църква „Свети Стефан“, на борбата за църковна независимост през XIX в., на реставрирания храм като един от най-значимите паметници на културно-историческото ни наследство, на Екзархийския комплекс – духовното средище, обединяващо българската православна общност в града на Босфора и на църквата „Свети Димитър“ разположена в парка на българското гробище в квартал „Ферикьой“.

Последното табло показва делото на тракийци, които свято тачат паметта, работят за съхранение и популяризиране на кул-

турно-историческото наследство, което е част от българското национално богатство. Част от тази родолюбива дейност е инициативата за набиране на средства за обновяване на българските храмове в гр. Одрин и превръщането ѝ в общонационално дело, изграждането на паметник на Екзарх Антим I в двора на църквата „Св. св. Константин и Елена“, изработването на камбани и крстове за църквите, участие в създаването на музейни експозиции и изложби, посветени на тракийските българи, дарения за българските училища и църкви, участия в литургии и отстояването на позиция в българските храмове да се служи на български език, провеждането на събори и др., които играят огромна роля за защита на българщината

и православието на територията на Република Турция. В дългия списък на родолюбива дейност на тракийци, е записан и паметникът с барелеф на отец Александър Чъкърк в Одрин.

Изложбата е подготвена от Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт в партньорство с Генералното консулство на Република България в гр. Одрин и личното съдействие на генералния консул Радослава Кафеджийска.

Представянето на изложбата и Енциклопедията са част от инициативите на Тракийския научен институт и Съюза на тракийските дружества в България за популяризиране на тракийското културно – историческото наследство и съхранение на националната памет.

Продължава от 1-а стр.

Въстанието в Одринска Тракия започва в деня на празника Преображение, много скоро след като на Илинден са въстнали македонските българи. Затова в разговорната реч и в популярната литература понякога се говори за Илинденско и за Преображенско въстание. И в двата случая става дума за едно общо въстание на българите в Македония и Одринска Тракия, организирано и ръководено от една организация – Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО). В Одринска Тракия то е най-масово в северната половина на Лозенградския санджак: Малко Търновско, Ахтополска и отчасти Лозенградска и Визенска кази.

В своята реч при обявяване на въстанието на връх Китка през нощта на 5 срещу 6 август Михаил Герджиков заявява: „Частъ, който от петстотин години очаквахме, за който работихме ден и нощ, купувахме пушки, скитахме из балканите и пълнихме занданите, най-сетне е ударил. Тая вечер всички наши братя, където и да се намират, ще премерят сили с нашите душмани... Нека всеки, който чувства страх в сърцето си, да се отдели, защото потеглим ли от тук,

122 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО–ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ...

няма вече връщане. Ние не се борим за нас, борим се за нашите жени и деца, за тия, които идат след нас.“

Въоръжената борба в Одринския революционен окръг започна малко преди официалното обявяване на въстанието. Още на 4 август 1903 г. в с. Маджур, Василиковско (Царевско) пристига едно отделение войници, които се настаняват в двестина къщи. Тъкмо по обед, още същия ден, въстаническите отряди на Цено Куртев и Петър Ангелов заграждат селото и разбиват аскера. Докато властта научи и реагира, отрядите на двамата войводи влизат в село Корфу колиба. На 6 август – ден Преображение, четата на Михаил Герджиков напада и превзема град Василико (Царево), в който има силен турски гарнизон. Въстаническите акции бързо обхващат Черноморското крайбрежие на Странджа. Пред Енияда въстаниците виждат да стои на котва една руска ескадра, дошла да демонстрира в турските води по повод убийството на руския консул Ростовски в Битоля. Нощем прожекторите на тази флота осветяват феерично в дълбочина планината и повдигат

духа на въстаналия народ.

Вечерта срещу 6 август всички турски гарнизони в Странджа планина са нападнати едновременно от спотаилите се предния ден в околностите им чети и въоръжени селяни. По тактически съображения въстаниците не нападат само Малко Търново и Лозенград, където турските гарнизони са с численост от 5000 до 10000 и повече войници. Южно от Лозенград обаче полето пламва още през деня на 5 август. Същата вечер Яни Попов възвестява въстанието в с. Каваклия и се отправя към с. Ениджия, откъдето вечерта той се озовава със своите хора на „Марковец“ – около с. Дерекьой край пътя от Лозенград за Малко Търново. В Граматиковския участък на войводата Пеню Шиваров въстаниците нападат гарнизона в село Граматиково и го прогонват. В Кладарския участък на Димитър Халачев няма гарнизон, поради което отрядът му отива в подкрепа на Пеню Шиваров и Михаил Герджиков. В Камилския участък на Стоян Махеров въстаниците атакуват гарнизона в с. Цикнихор. Битката е продължителна, но по обяд на 6 август съпротивата на

турските войници е сломена и гарнизонът разбит напълно. Повече от 30 маузерови пушки са взети като трофеи. Ранените турски войници изпратили в Малко Търново, където те разказвали на офицерите в тамошния гарнизон за хуманното отношение към тях. В Стоиловския участък войводата Дико Джелебов напада войсковата част, която е била разположена на палатки край самото селото. Киро Узун бива ранен в сражение с войската около с. Сърмашик (Бръшлян), но напада с четата си гарнизона в Гьоктепе (Звездец), полицейския участък и митницата в с. Конак (Бяла вода) и турския пост в местността Босна.

Войводата на Малко-търновския район Георги Кондолов води с четата си тежка битка с гарнизона в с. Паспалево, подпомогнат от въстаниците в същото село и от с. Мокрошево. Въстаниците печелят битката, но там загива най-обичаният и прославен в цяла Странджа войвода Георги Кондолов. В Пенешкия участък на Костадин Калканджиев въстаниците прекъсват телеграфните жици. По-активна дейност в този участък проявява смъртната дружина на с. Пенека,

начело с Тодор Шишманов. Тя завладява селото и при колибите Апартес пленява един патрул. В Бунархисарския участък с войвода Стоян Петров въстаниците нападат гарнизона в с. Инджекьой и го задържат. Тук участва и Стамат Икономов. В Дерекьойския участък на Лозенградския район четата на Лазо Лазов напада и прогонва гарнизона и завзема телеграфната станция в селото. В това нападение участва и Лазар Маджаров. Въстаниците от полето се оттеглят в планината, където от 6 август 1903 г. до началото на септември с. г. се създава кратковременната, но славна „Странджанска република.“

Около бреговете на Марица и в Западна Тракия, съгласно решението на конгреса на Петрова нива, действат само чети, за да се запази местното българско население. Четите на Георги Тенев и Христо Арнаудов от Муастафашанския участък правят демонстрации по границата с България. В Пашмаклийско (Смолянско) действат четите на Христо Караманджуков с участък селата: Чокманово, Алаидере, Габрово, Фатово, Пещера, Арда и Кремене, на

войводата Пею Шишманов – в Карлуково (Славейно) и Петково, на Андон Дечев – в Горно и Долно Дерекьой (Момчиловци и Соколовци) и Устово, на войводата Никола Гюмюшев – в Левочево, Райково и Пашмакль (Смолян), със задача да пазят при необходимост населението от войската и от башибозука.

Въстаниците в Странджа остават господари на положението до края на август. В края на същия месец под командата на Шукри паша срещу въстаниците настъпва армия от пехота, кавалерия и артилерия – 40 000 души. Тя навлиза от три места: откъм морето, откъм Малък Самоков и откъм Лозенград през Малко Търново. Четите не могат да се противопоставят на редовната войска. Но помагат на населението при оттеглянето му към България с оцелелия добитък и с каквото всеки може да вземе и носи на гръб. Изцяло или отчасти разорени са 66 села във въстаналата област, 2610 къщи са опожарени, 2565 души от мирното население са убити, над 20 000 българи са прогонени от Одринска Тракия в България.

Продължава на 7-а стр.

КАКВА ЛЮБОВ Е ИЗПИТВАЛА ГЪРЦИЯ КЪМ БЪЛГАРИЯ И ПРЕЗ 1945 Г.!

Визитка: Христо Георгиев е писател, журналист, издател и изследовател, работи в областта на най-новата българска история, автор на книги със стихове и проза. Водещ на страницата „Черно на бяло“ във в. „Дума“.

ХРИСТО ГЕОРГИЕВ

Вестник „Елефтерос космос“, 27 април, 1945 г.

„...Ние ще предявим нашите безспорни национални права над Тракия и над цялата Македония, до планинския връх Стара планина – права, нарушавани от българите...“

Ние ще поискаме от нашите велики и победоносни съюзници – Англия, Америка и Русия, нашата нова северна граница да минава навътре в България и да бъдат удовлетворени напълно нашите национални искания...“

Преди години публикувах две книги, шокиращи за изпадналия в сладка дрямка българин. В своето добродушие и наивност, като се каже Гърция, народецът ни си я представя като блеснали от чистота и добре уредени плажове на искрящото Бяло море, в които не те скубят като в нашенските на Черно; като сиртаки, мастика, и вино ричина. Кой каквото душа му сака. Пък и любезност още пред входа на кръчмите – ще те поемат най-често хубавки българки и трудно можеш да им откажеш и да не им погостуваш на гръцки вкуснотии за няколко часа; пък може и друго да се поуреди, ако преливаш от мерак и пари, отново със същите посрещачки. Или пък специални „доставки“ могат да ти направят.

Отдавна са забравени гръцките изстъпления над нашите деди, които едва ли с много отстъпват на турските, не само от началото на миналия, но и от предишните векове. Ако пък в нечия памет се мерзелее нещо заради пострадали дядовци и баби, не само от андартите, но и от редовната гръцка армия, (без да задълбавам), например в петричко-санданския регион – отдъхващият в Гръцко стиска зъби и се впуска във вихъра на сиртакито, колкото и да е изострена националистическата му памет. И срещу качествен евтин кеф не се рита.

А нашите управляващи днес не смеят да гъкнат дори и да впишат в договора за българските реки, вливащи се в Гърция, да възкръсне хилядолетният порив на беломорските рибки и отново да заплуват срещу течението; защото за да го унищожат, са изградени високи бентове! Не е ли време и тия останки от студената война да се срутят?

Защо забравяме за костурския владика Германос Каравангелис (1891–1936), който е потънал в българска кръв до ушите. Дотам стига, че насочва турски оръдия

срещу български села, или пък с юнаците си изколва в черквата до крак българска сватба; затова, че отказват на него, завършили философия във Виена Каравангелис, да ги венчае. Самите тогавашни гърци се погнусяват и отказват на своя именит сънародник да стане патриарх, а след като той умира във Виена, не приемат тленните му останки да намерят покой на гръцка земя. Но сега те вече почитат в нея, а портретът му кичи стаите в гръцките училища!

Това пък какво общо има с чудесиите на Бяло море – ще попита някой! Нищо, ама абсолютното нищо!

Но днес ще се запознаете с уникален документ, свързан с един друг виден гръцки духовник – патриарх и регент след края на Втората световна война – Дамаскин (архиепископ Атински и на цяла Елада – 1891–1949). Протеже не кого да е, а на самия сър Уинстън, който се нуждае от краен антикомунист като него начело на Гърция. И го налага.

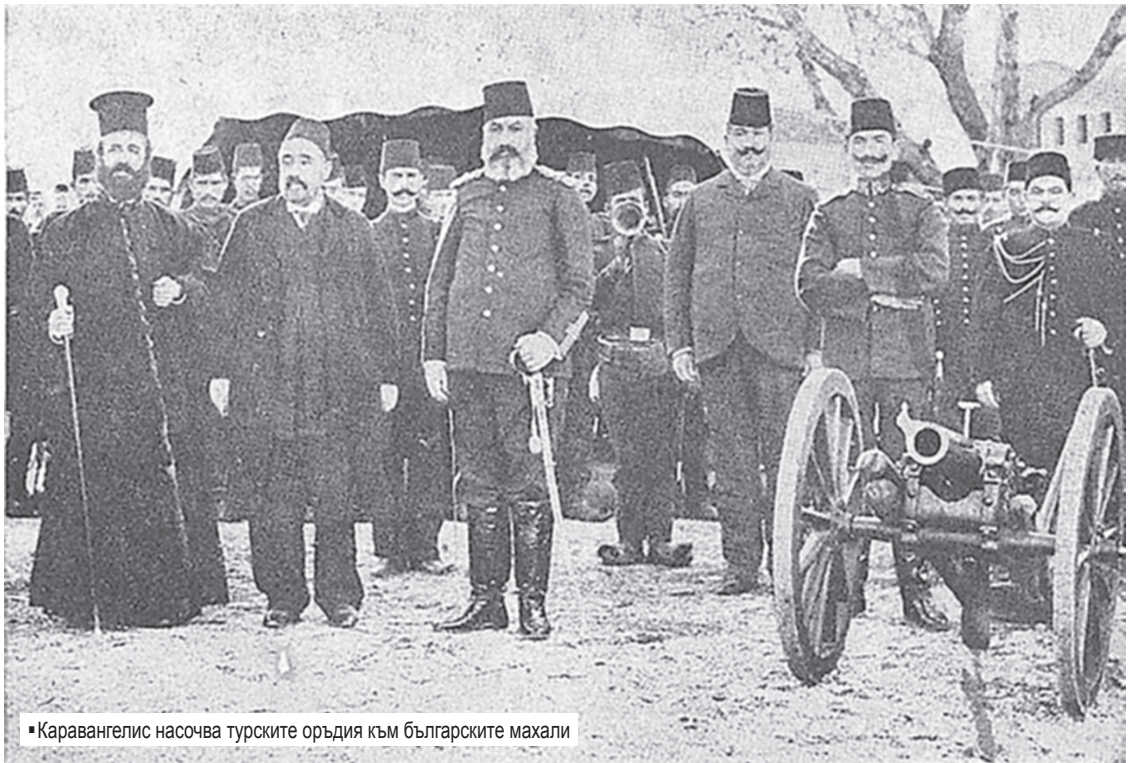
Не срещнах някъде самият Дамаскин да е проливал българска кръв. Не, той само призовава и подкрепя възгласите на многобройните антибългарски митинги през 1945 г. и гръцката армия да

Дамаскин

стигне до София и Стара планина, че и отвъд тях. И за праведник на света през 1970 г. е обявен заради ролята му за оцеляването на някои гръцки евреи.

Чърчил участва в един такъв митинг и слуша внимателно какво се говори и скандира на него. Но не може да се отрече, че въпреки всеотдайната му защита на гръцката кауза, неговото слово е премерено (вижте по-долу) и само припява на гръцките националисти. Пък и на дело се опитва да реализира някои от тези кръвожадни лозунги на Парижката мирна конференция.

Каравангелис насочва турските оръдия към българските махали

Ама не е случил този път – на нея се сблъсква се с непосилни за него българолюбци – Молотов и Вишински, който отгоре на всичко така осмива гръцките щения, че цялата зала на Конференцията неведнъж избухва в смях. Стенограмата от речта на Вишински, която ви предлагаме със съкращения днес, може да ни вдъхне и едно успокоение – че патентът на байгачовщината не е само български, а е и на гръцката политическа класа от онова време.

P.S. За такова ли навлизане на английски, американски и гръцки войски в България бленуват Никола Петков и сие и как другояче може да се определи то, освен като национално предателство?

Великите сили и България 1944 – 1947 г.

Съюзната контролна комисия в България (ноември 1944 – декември 1947 г.)

ДОКУМЕНТИ

Втора част

Издателство на БАН

„Проф. Марин Дринов“

Из документацията на Комисията за подготовка на материалите за мирния договор при МВнР.

Извадки от гръцката преса за антибългарските настроения в страната

(Върху документа има печат на СКК с регистрацията му на 6 юни 1945 г.)

Министерство на външните работи и културата

№ КП 4520-III

Комисия за подготовка на материалите за договора за мир, София, 6 юни 1945 г.

Комисията за подготовка на материалите за договора за мир при Министерството на външните работи и културата има честта да доведе до Вашето сведение цитати от гръцките вестници. Тези материали не са предназначени за ши-

роко огласяване. Българският печат може да ползва тези сведения само след съответното разрешение от Министерството на външните работи и културата – Комисията за подготовка на материалите за договора за мир.

Председател на комисията

Пълномощен министър

(подпис не се чете)

Приложение № 1

ПРОЯВА НА ПРОТИВОБЪЛГАРСКИ ТЕНДЕНЦИИ ОТ СТРАНА НА ШОВИНИСТИЧНИ КРЪГОВЕ В ГЪРЦИЯ

На връщане от Кримската конференция господата Чърчил, Идън и маршал Александър [Харолд] спряха в Атина, където на 14 февруари 1945 г. господин Чърчил говори на Площада на Конституцията пред 20 000–25 000 гърци. След него изнесе реч архиепископ Дамаскин, който впрочем каза:

„Гръцкият народ отново стъпи на крака, готов за новото усилие напред“.

Тези думи на Регента бяха прекъснати от викове: „София, оръжие, Велика Гърция!“, викаше малка група хора, стояща пред гълпата. (вестник „Манчестер Гардиън Уилки“ от 16 февруари 1945 г.)

На 27 февруари 1945 г. регент Дамаскин посети Солун, където населението го посрещна тържествено. По този случай в града бяха построени арки, на които се виждаха следните надписи: „Към София!“ и „[В] Пловдив!“. На главния площад Дамаскин произнесе реч, в която каза:

„Така наречените българи се заеха чрез най-страшни жестокости да побългаряват скъпите за нас гръцки земи. Те завзеха църквите, сложиха ръка на частната собственост, взеха заложници и извършваха всевъзможни престъпления. Всички съюзници трябва да се отнесат внимателно и с предпазливост към нахалното изискване на българите, които искат да ги смятат за съюзяващи с Обединените народи!“.

Речта на Регента бе прекъсвана от викове: „Към София! Искаме

гръцка окупация на България!“ (Информ[ационен] радио-бюлетин, 1 март 1945 г.).

От една телеграма на атинския кореспондент на Анадолската агенция се вижда, че текстът на тази реч е бил одобрен предварително от министър-председателя генерал Пластирас и от министъра на външните работи Софианопулос.

По същия повод лондонското списание „Икономист“ в своя брой от 10 март 1945 г. пише:

„Неотдавнашното посещение на Дамаскин в Северна Гърция бе причина за големи шовинистични демонстрации, които преминаха под знака на [таква] лозунги като: „Окупация на България за 55 години!“, „София, София!“ и „Ние искаме границата след Струма!“.

На 11 март 1945 г. атинският вестник „Катимерина Неа“, орган на Папандреу, помести статията „Северните съседи на Гърция“, в която се казва:

„Речта, която българският министър на външните работи г. Стайнов произнесе по радио в отговор на речта на Регента Дамаскин в Солун [в която Стайнов казва, че се надява, че световната общност ще признае участието на България във войната против фашистка Германия – бел. ред.] е предизвикателство по отношение на гръцкото чувство, а също и по отношение на демократичните народи, които в продължение на 5 години водят борба за изкореняване на насилието и престъпленията“.

По повод на същата тази реч на министър Стайнов във вестник „Атинайка неа“ от 12 март 1945 г. е казано следното:

„Гръцкото правителство направи добре, че реши да не отговаря на бръщолевенето и на дръзките твърдения, с които българският министър на външните работи сметна за нужно да отговори на речта на Регента в Салоники...“

Продължава в следващия брой

ГАЙДАРИ ОТ ЦЯЛА БЪЛГАРИЯ СЕ СЪБРАХА В СТОЙКИТЕ – ЦАРСТВОТО НА ГАЙДАТА

■ Гайдарски събор в село Стойките

НИКОЛАЙ ЧАПАНСКИ – РАДИО ПЛОВДИВ

Над 300 гайдари от цялата страна се събраха в родопското село Стойките, където за шести път се състоя Националният събор на гайдата „Апостол Кисъв“. Участваха изпълнители от седемте фолклорни области на България, които свирят на двата вида гайди – каба и джура. По традиция събора започна с поднасяне на венци и цветя пред паметника на фолклориста, музикален педагог и създател на оркестър „Сто каба гайди“ Апостол Кисъв – отдал живота си на родопската музика и песен. След церемонията по откриването на събитието всички гайдари дефилираха до местността „Потока“, където се състоя събора с много индивидуални и групови участници. В Стойките пристигнаха гайдари от София, Варна, Русе, Пловдив, Червен бряг, Белозем, Рудозем, Асеновград и цяла Смолянска област.

Тържествено бяха връчени отличия на заслужили гайдари – „Почетен плакет“ на най-възрастния действащ гайдар Манол Ташков на 89 г. от Девин и Приз „Продължител делото на Апостол Кисъв“ на гайдарят и музикален педагог Драгни Драгнев от Варна, който се представи със свои ученици. Миналата година носител на приза стана известният смолянски гайдар и майстор на гайди Костадин Илчев – ръководител на оркестър „101 каба гайди“.

Гостите и участниците бяха поздравени от ансамбъл „Родопа“ – Смолян и местният автентичен ансамбъл „Борика“ с ръководител Мария Кисъова – организатор на събора. Любопитен факт е, че днес в ансамбъла пеят 40 души, а постоянните жители на Стойките са 55, научихме от кмета Дафина Кехайова.

■ Награждаването на Манол Ташков от Девин, най-възрастният действащ гайдар в Родопи

■ Паметник на Апостол Кисъв

ЗЛАТЕН МЕДАЛ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“ ЗА ПОСЛАНИК ИЛКО ШИВАЧЕВ – ЧЛЕН НА ЦР НА СТДБ

Посланик Илко Шивачев отпразнува 70-годишен юбилей с тракийци. За всеотдайната му работа за тракийската кауза получи достойна награда – златен медал „Капитан Петко войвода“, който му връчи председателят на СТДБ Красимир Премянов.

С дълбоко уважение и признателност тракийци поздравиха Илко Шивачев с пожелания за здраве и нови творчески успехи!

122 ГОДИНИ ОТ ИЛИНДЕНСКО– ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ...

Продължение от 5-а стр.

В никой от въстаналите вилаети не са дадени толкова жертви, колкото в Одринския революционен окръг, който, макар и неподготвен напълно за въстанието, въстава, за да не остави сами своите братя в Македония. В Одринска Тракия подготовката за въоръжено въстание не е била завършена, за което свидетелстват всички негови летописци. Те сочат дори случаи как оръжие, закупено с пари от Одринско, поради неправилна оценка е било пренасочено за въоръжаване на чети за Македония. Не идва и чаканата помощ отвън. България не може да се намеси с въоръжена сила в помощ на въстаниците, поради отправените ѝ остри предупреждения от Вели-

ките сили и заплахите, че може да бъде окупирана. Това не сломява духа на въстаналите българци в Одринска Тракия.

„Българите в Одринско въстанаха – пише един от летописците на въстанието Иван Орманджиев – те се дигнаха с 1970 кримки, с брадви и колове, за да съборят вековната империя. Малкото им въоръжение обаче се допълваше от силния им дух и от вярата им в успеха. Така се обяснява само победата им в Странджа планина на 6 август 1903 г. над 10 587 души аскер, въоръжен най-модерно“, припомняйки след това и последните думи на войводата Георги Кондолов пред най-верните си другари – да продължат святото дело.

Поклон и вечна памет на загиналите!

ТРАКИЙЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7А, тел.: 02/987 48 96

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, акад. Иван ГРАНИТСКИ, Искра ЧЕРНЕВА, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОРУЕВ Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Димитринка СМОЛЕВА (София) 0886 746 044; Христо ХРИСТОВ (Варна) Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) 076/60 13 67; Радостина ПРАМАТАРОВА (Средец); Стефан МИЛЕВ (Маджарово); Веска ЛАМБОВА (Шумен) 0877 71 85 03; Светлана ЧЕРНОГОРОВА (Сливен); Донка ДИМОВА (Карнобат) Златка МИХАЙЛОВА и Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) 0894 044 420; Мария ИВАНОВА (Ямбол) Светлана ПЕЕВА и Валя ГЕОРГИЕВА (Поморие); Недка ОНОВА (Крумовград).

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака).

ЛУКА ЗАПОРОЖКИ С ПРИЗИВ КЪМ ПРАВОСЛАВНИТЕ ЙЕРАРСИ:

■ Негово Високопреосвещенство Лука,
митрополит Запорожки и Мелитополски
(Украинска православна църква)

ПРЕСТАНЕТЕ ДА МЪЛЧИТЕ ЗА БЕЗЗАКОНИЕТО В УКРАИНА

„Престанете да мълчите пред беззаконието!“ — с този призив украинският митрополит Лука Запорожки се обърна към предстоятелите на поместните православни църкви, настоявайки за решителна намеса срещу насилието, разкола и заграбването на храмове в Украйна, което се извършва с мълчаливото съгласие на Константинополската патриаршия.

ОБРЪЩЕНИЕ КЪМ ЙЕРАРСИТЕ НА ПОМЕСТНИТЕ ПРАВОСЛАВНИ ЦЪРКВИ
Запорожки и Мелитополски митрополит Лука

Ще ви бъдем много благодарни, ако предадете нашата позиция относно необходимостта от спиране на антиканоничните и противоречащи на Евангелието действия както директно на йерарсите на Константинополската патриаршия (чрез обръщения, в рамките на лично общуване и др.), така и на предстоятелите и членовете на Синодите на вашите Църкви! Това е необходимо условие за стабилизиране на ситуацията в църковните среди в Украйна. Уверен съм, че соваковата дипломация и общият глас на представителите на целия православен свят ще имат съвсем различна тежест и ще бъдат много по-трудни за игнориране, което от своя страна ще постави начало за разрешаване на кризата, възникнала в семейството на Православните Църкви.

Скъпи братя в Христа!

През януари 2019 г. Константинополският патриарх подписа томос за автокефалия на новосъздадената организация, която той нарече „Православна църква на Украйна“. С един шрих на перото бяха легализирани структури, признати от цялото семейство на

Православните Църкви, включително Константинополската църква, за неканонични. Това беше направено против волята и желанието на милиони православни украинци, верни чедра на УПЦ, които многократно молиха първоиерарха от Истанбул да не предприема подобна стъпка, тъй като тя неизбежно би довела до още по-голям разкол в Православие в Украйна, както и до пряка атака срещу каноничната Украинска православна църква. Подобни предупреждения бяха изразени и от представители на други Поместни Църкви.

За наше голямо съжаление, главата на Фенер не послуша никого. В резултат на това в църковните среди на Украйна се стигна до истинска катастрофа, която се разпространи върху цялата Православна Църква. В същото време първоиерархът на Фенер се прави, че няма катастрофа, въпреки продължаващите разрушителни процеси, ерозиращи единството на Църквата.

В Украйна поддръжници на структурата, създадена в резултат на издаването на томоса, според който техен глава е Константинополският патриарх, предприеха мащабно гонение срещу УПЦ. В момента са заграбени над 1000 храма от нашата Църква, а поддръжниците на „ПЦУ“ непрекъснато нападат и пребиват нашето духовенство и вярващите, до степен на наранявания и осакатявания. Представители на УПЦ многократно са се обръщали към патриарх Вартоломей с молба да се сложи край на варварството на „духовните мучеда“ от „Православната църква на Украйна“.

В частност, през 2024 г. Черкаският митрополит Теодосий, който едва не загина в резултат на шурма на катедралата на Черкаската епархия, директно призова председателя на Константинополската църква да

използва властта си, за да спре беззаконието на поддръжниците на „ПЦУ“. Този призив обаче не беше чул. В резултат на това през юни 2025 г. избухна поредният варварски инцидент — с участието на „клирици“ на „ПЦУ“ (включително роднина на ръководителя на тази организация — гражданина Думенко) беше направен опит за превземане на катедралата в Черновци, по време на който както Черновицкият митрополит Мелетий, така и духовенството на епархията бяха сериозно ранени. Този факт принуди Черновицкия епископ и хиляди вярващи от Буковина отново да се обърнат към патриарх Вартоломей с призив да окаже влияние върху „ПЦУ“ и да я принуди да се откаже от насилствените изземвания на църкви и имущество на енориите на УПЦ.

Като се има предвид, че подобни искания към предстоятеля на Константинополската църква не са били чути досега, ви призовавам, скъпи братя в Христа, да издигнете глас в подкрепа на нашата Църква! Насилието от страна на структурата на гражданина Думенко противоречи не само на каноните на Православната църква, но и на духа на нашата православна вяра. Ще ви бъдем много благодарни, ако предадете нашата позиция относно необходимостта от спиране на антиканоничните и противоречащи на Евангелието действия както директно на йерарсите на Константинополската патриаршия (чрез обръщения, в рамките на лично общуване и др.), така и на предстоятелите и членовете на Синодите на вашите Църкви! Това е необходимо условие за стабилизиране на ситуацията в църковните среди в Украйна. Уверен съм, че соваковата дипломация и общият глас на представителите

на целия православен свят ще имат съвсем различна тежест и ще бъдат много по-трудни за игнориране, което от своя страна ще постави начало за разрешаване на кризата, възникнала в семейството на Православните Църкви.

Бих искал също да обърна внимание на сериозното влошаване на отношенията между УПЦ и държавата. Всяка година се наблюдава все по-мошен и всеобхватен натиск върху църковните институции от страна на властите. Същевременно се засягат въпроси не само от правен или социален, но и от каноничен характер. Всъщност говорим за незаконна намеса в най-съкровени сфери на църковния живот.

Подобни методи за борба с Църквата, както и различни атаки срещу религиозни структури в Черна гора, Украйна, Прибалтика, Молдова и Армения повдигат въпроса за необходимостта от координиране на усилията на традиционните изповедания за защита на техните интереси. Без да се отклоняваме от догматичните и канонични основи на православната вяра, бихме могли да взаимодействаме на международната сцена с други религиозни организации, за да изградим обща защитна линия. Например, като съвместно инициираме съответните обсъждания в рамките на дейността на Съвета на ООН по правата на човека, ОССЕ и други международни платформи. Уверен съм, че подобна идея би могла да стане предмет на обсъждане и по време на диалога между Православните Църкви и комуникацията им с други неправославни изповедания.

Запорожки и Мелитополски митрополит Лука

Източник: Гласове